

Sygn. akt: I C 796/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 sierpnia 2015 r.

Sąd Rejonowy w Suwałkach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Karol Kwiatkowski
Protokolant:	st. sekr. sądowy Beata Milewska

po rozpoznaniu w dniu 12 sierpnia 2015 r. w Suwałkach

sprawy z powództwa

Prokuratora Rejonowego w Suwałkach działającego na rzecz W. A. (1) oraz na rzecz M. J.

przeciwko (...) Bank S. A. z siedzibą we W.

o ustalenie nieważności umów

I. Ustala, iż umowa o kredyt na zakup towarów i usług zawarta pomiędzy W. A. (2) a (...) Bank S. A. z siedzibą we W. numer (...) w dniu 22 lutego 2014 roku jest nieważna.

II. Ustala, iż umowa o kredyt na zakup towarów i usług zawarta pomiędzy M. J. a (...) Bank S. A. z siedzibą we W. numer (...) w dniu 20 stycznia 2011 roku jest nieważna.

III. Ustala, iż umowa o kredyt gotówkowy zawarta pomiędzy M. J. a (...) Bank S. A. z siedzibą we W. numer (...) w dniu 08 grudnia 2011 roku jest nieważna.

IV. Ustala, iż umowa o kredyt konsumencki zawarta pomiędzy M. J. a (...) Bank S. A. z siedzibą we W. numer (...) w dniu 15 listopada 2012 roku jest nieważna.

V. Odstępuje od obciążania pozwanego kosztami procesu, od uiszczenia których powód był zwolniony z mocy prawa.

SSR K. K.

Sygn. akt I C 796/15

UZASADNIENIE

Powód – Prokurator Rejonowy w Suwałkach działający na rzecz W. A. (1) w pozwie skierowanym przeciwko (...) Bank SA we W. domagał się stwierdzenia, iż umowa o kredyt nr (...) zawarta w dniu 22 lutego 2014 r. w S. pomiędzy W. A. (2) a pozwanym (...) Bank SA we W. jest nieważna. Ponadto domagał się zasądzenia od pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwu wskazał, iż przedmiotem umowy o kredyt było sfinansowanie umowy sprzedaży poduszki masującej, nr 22/08/14/01/14 zawartej w dniu 22 lutego 2014 r. w S. pomiędzy W. A. (2) a (...) Sp. z o.o. Spółką komandytowo-akcyjną z siedzibą w P.. (...) sp. z o.o. S.K.A. z/s w P. powołując się

na działanie w ramach NFZ, pod pozorem wykonania usługi masażu rehabilitacyjnego, przychodzili do starszych, schorowanych ludzi i wyłudжали podpisy na formularzach umów sprzedaży i kredytowych pod pozorem wykonania masażu. Następnie, gdy ofiary orientowały się w sytuacji i zwracały się telefonicznie w sprawie rezygnacji ze sprzętu, byli utrzymywani w mylnym przekonaniu, że Spółka uwzględniła ich zgłoszenie i pracownik Spółki odbierze sprzęt – do czasu upływu terminu do złożenia pisemnego oświadczenia o rezygnacji. W. A. (2) jest osobą samotną, schorowaną, posiada cechy osoby dobrodusznej, naiwnej, podatnej na manipulacje. Przedmiotowa umowa oraz powiązana z nią umowa o kredyt zostały zawarte z rażącym naruszeniem zasad współżycia społecznego, co zgodnie z art. 58§2 kc skutkuje ich nieważnością.

Sprawa niniejsza została wpisana w repertorium C pod numerem I C 796/15.

Powód – Prokurator Rejonowy w Suwałkach działający na rzecz M. J. w pozwie skierowanym przeciwko (...) Bank SA we W. domagał się stwierdzenia nieważności umów:

- o kredyt na zakup towarów nr (...) zawarta w dniu 20.01.2011 r. pomiędzy M. J. a (...) Bank SA, której przedmiotem był zakup kuchenki gazowej i maszynki do włosów na kwotę 783,87 zł.

- o kredyt gotówkowy nr (...) zawartej w dniu 08.12.2011 r. pomiędzy M. J. a (...) Bank SA na kwotę 2.800,38 zł.

- o kredyt konsumencki nr (...) zawartej w dniu 15.11.2012 r. pomiędzy M. J. a (...) Bank SA, której przedmiotem był zakup lodówki i przedmiotu o symbolu N./PG/1S/ (...) na kwotę 1.126,66 zł.

Ponadto domagał się zasądzenia od pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazał, iż w chwili składania podpisu pod w/w umowami M. J. znajdowała się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Jest bowiem osobą od dziecka upośledzoną umysłowo w związku z dziecięcym porażeniem mózgowym połączonym z niedowładem prawostronnym, spowodowanym zapaleniem opon mózgowych. Od dnia 21.05.2014 r. jest osobą całkowicie ubezwłasnowolnioną z powodu upośledzenia umysłowego.

Sprawa niniejsza została wpisana w repertorium C pod numerem I C 1287/15.

Postanowieniem z dnia 24 lipca (...) obie sprawy zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia i dalej prowadzone pod jedną sygnaturą I C 796/15 (k. 129).

W odpowiedzi na pozwy pozwany (...) Bank SA we W. uznał roszczenie powoda i wniósł o wydanie wyroku uwzględniającego powództwa (k. 59, 136).

Sąd zważył, co następuje:

Uznanie powództwa jest aktem dyspozycyjności materialnej pozwanego, który za zasadne uznaje zarówno roszczenie powoda, jak i przyznaje uzasadniające je przytoczone przez powoda okoliczności faktyczne, a w konsekwencji godzi się na wydanie wyroku uwzględniającego żądanie pozwu (zob. wyrok SN z dnia 14 września 1983r., III CRN 188/83, OSNC 1984/4/60) (por. Telenga P., Komentarz do art. 213 kpc, LEX).

Zgodnie z brzmieniem art. 213 § 2 kpc Sąd jest związany uznaniem powództwa, chyba że uznanie jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa – co jednak nie ma miejsca w przedmiotowej sprawie.

Przede wszystkim stwierdzić należy, iż nie było wątpliwości co do faktu zawarcia pomiędzy W. A. (2) a pozwanym (...) Bank SA we W. umowy o kredyt nr (...) w dniu 22 lutego 2014 r. w S. oraz zawarcia pomiędzy M. J. a pozwanym (...) Bank SA we W. umów:

- o kredyt na zakup towarów nr (...) zawartej w dniu 20.01.2011 r., której przedmiotem był zakup kuchenki gazowej i maszynki do włosów na kwotę 783,87 zł.

- o kredyt gotówkowy nr (...) zawartej w dniu 08.12.2011 r. na kwotę 2.800,38 zł.

- o kredyt konsumencki nr (...) zawartej w dniu 15.11.2012 r., której przedmiotem był zakup lodówki i przedmiotu o symbolu N./PG/1S/ (...) na kwotę 1.126,66 zł.

Okoliczności te potwierdzają złożone w aktach sprawy odpisy przedmiotowych umów (k. 9-11, 92-94, 95-97, 98-99).

Zgodnie z art. 58§ 2 kc nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego.

Przez zasady współzycia społecznego rozumie się na ogół obowiązujące w stosunkach między ludźmi reguły postępowania, które za podstawę mają uzasadnienie aksjologiczne (ocenne), a nie tetyczne (prawne). Odwołują się one do powszechnie uznawanych w całym społeczeństwie lub w danej grupie społecznej wartości i ocen właściwego, przyzwoitego, rzetelnego, lojalnego czy uczciwego zachowania. Zasady te obejmują nie tylko reguły moralne, lecz także obyczajowe (por. np. Z. Radwański (w:) System prawa prywatnego, t. 2, 2002, s. 240 i n.; M. Safjan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. I, 2008, s. 327). W wyr. z dnia 2 października 2003 r. (V CK 241/02, Lex nr 175961) SN wyjaśnił, że w relacjach pomiędzy przedsiębiorcami zasady współzycia społecznego należy rozumieć jako zasady rzetelności i lojalności w stosunku do partnera umowy. W innym orzeczeniu SN stwierdził, że ewentualne nadużycie kontraktowe może podlegać weryfikacji na podstawie art. 58 § 2 i art. 353¹ k.c. W płaszczyźnie stosunków kontraktowych zasady te wyrażają się istnieniem powszechnie akceptowanych reguł przyzwoitego zachowania się wobec kontrahenta. Szczególne znaczenie mają reguły uczciwości i rzetelności tzw. kupieckiej, których należy wymagać od przedsiębiorcy - profesjonalisty na rynku, a mianowicie przestrzegania dobrych obyczajów, zasad uczciwego obrotu, rzetelnego postępowania czy lojalności i zaufania. Każda ze stron umowy powinna zatem powstrzymać się od wszelkich zachowań, które świadczą o braku respektu dla interesów partnera lub wywołują uszczerbek w tych interesach (wyr. SN z dnia 22 czerwca 2010 r., IV CSK 555/09, Lex nr 885035).

Od pewnego czasu widoczna jest tendencja ustawodawcza do stopniowego zastępowania klauzuli generalnej "zasad współzycia społecznego" klauzulą "dobrych obyczajów", "słuszności" oraz "rozsądku". Funkcje tych klauzul generalnych są jednak podobne. Służą one wprowadzeniu możliwości dokonywania ocen określonych zachowań w sposób odpowiednio elastyczny, wykraczający poza czysto sformalizowane kryteria wynikające z reguł prawa pozytywnego, przez uwzględnienie również norm etycznych przyjętych w obrocie (por. np. wyr. SN z dnia 23 kwietnia 2004 r., I CK 550/03, Lex nr 188472; Z. Radwański (w:) Zielona księga. Optymalna wizja Kodeksu cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej, pod red. Z. Radwańskiego, Warszawa 2006, s. 57 i n.; E. Rott-Pietrzyk, Klauzule generalne rozsądku w kodeksie cywilnym, KPP 2005, z. 3, s. 617 i n.; M. Safjan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. I, 2008, s. 327).

Zgodność czynności prawnej z zasadami współzycia społecznego jest zagadnieniem kontekstu faktycznego, tj. okoliczności danego wypadku (wyr. SN z dnia 9 października 2009 r., IV CSK 157/09, Lex nr 558611).

Biorąc powyższe pod uwagę, jak również wyniki postępowania prokuratorskiego 1 Ds. 137/14 oraz PC-35/14 prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w Suwałkach (kopie – k. 12-53 akt sprawy), a zwłaszcza opinię psychologiczną dot. W. A. (2) (k. 18-21), z której wynika, iż w chwili zawierania umowy kredytowej miała ona ograniczoną zdolność do kierowania swoim postępowaniem, nie miała świadomości o zaciąganiu kredytu na zakup towarów; ma 87 lat, jest osobą samotną, schorowaną, posiada cechy osoby dobroduszej, łatwowernej a jednocześnie naiwnej mającej duże zaufanie do innych nawet nieznanymi osobami; padła ofiarą oszustwa, została zmanipulowana przez przedstawiciela firmy (...) do podpisania umowy na zaciągnięcie kredytu na zakup towarów w/w firmy - stwierdzić należy, iż zachowanie, które doprowadziło do podpisania kwestionowanej umowy kredytowej naruszało zasady współzycia społecznego.

Zachowanie firmy (...) sp. z o.o. S.K.A. podczas zawierania kwestionowanej umowy naruszało zatem zasadę uczciwego obrotu, lojalności w kontraktowaniu, zaufania, ochrony osób starszych i słabszych przed wyzyskiem. Co więcej – następca prawny przedmiotowej firmy tj. (...) SA S.K.A. w P. w toku postępowania prokuratorskiego w piśmie z dnia 11.02.2015 r. oświadczył, iż uznaje umowę sprzedaży nr (...) z dnia 22.02.2014 r. za nieważną (k. 43 akt sprawy).

Ponadto, zgodnie z art. 82 kc, nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych.

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Suwałkach I Wydział Cywilny z dnia 21.05.2014 r. w sprawie I Ns 81/13 M. J. została ubezwłasnowolniona całkowicie z powodu upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym (por. postanowienie z dnia 21.05.2014 r. – k. 102). W toku postępowania o ubezwłasnowolnienie uzyskana została opinia psychiatryczno-psychologiczna dot. M. J., z której wynika, iż M. J. funkcjonuje na poziomie upośledzenia umysłowego umiarkowanego stopnia. Podłożem upośledzenia są zmiany organiczne w (...). Dojrzałość społeczna upośledzona w stopniu umiarkowanym. M. J. osiągnęła wiek inteligencji ośmiolatki, a wiek dojrzałości społecznej jedenastolatki. Potrafi radzić w sytuacjach życiowych takich jak: ubieranie się samodzielnie, mycie i dbanie o czystość osobistą, samodzielne jedzenie i przygotowanie prostych posiłków, sprzątanie, robienie prostych zakupów. Nie pisze, nie czyta, nie liczy. Ujawnia wrażliwość emocjonalną oraz przywiązanie do matki i siostry. Słabo kontroluje emocje, ujawnia potrzebę kontaktów społecznych i wykazuje intuicyjne uczucia moralne (por. opinię k. 90 akt sprawy).

Powyższe wskazuje, iż M. J. podpisując umowy kredytowe w dniach 20.01.2011 r., 08.12.2011 r. i 15.11.2012 r. nie miała możliwości ze względu na swój stan fizyczny i psychiczny zapoznania się z treścią tych umów, jak też nie miała możliwości rozpoznania prawdziwego znaczenia i skutków prawnych złożonych oświadczeń woli. Zachodzą zatem, w ocenie Sądu, przesłanki do uznania, iż powyższe oświadczenia woli zostały złożone w stanie wyłączającym świadomość przedsiębranej czynności prawnej.

Mając na uwadze powyższe, żądania zawarte w pozwach podlegały uwzględnieniu w całości, o czym ona podstawie art. 189 k.p.c. rzeczoneo jak w pkt I – IV sentencji wyroku.

O kosztach procesu orzeczono w myśl art. 102 k.p.c. (pkt V sentencji wyroku).

SSR Karol Kwiatkowski